

פניני הרמז

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובב"א:

הזלה"נ - 4:00 / צאת השבת [ר"ת] - 5:53

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו ויפל על צואריו ויבך על צואריו עוד. (מו. כט.), פי' בילקוט דצוואר רמז לביהמ"ק שעתיד להחרב, וצ"ב מה ענין ביהמ"ק לכאן? ונראה שגם יוסף וגם בנימין כולם כיונו באותה שעה ליחד שמו ית', וכמו שפירש"י שכן עשה יעקב אבינו שקרא קריאת שמע, אלא אפשר שיוסף ובנימין היו מתדבקים בתפילתם ע"י כח בית המקדש, וכמו שנפסק בהלכות תפלה שידמה אדם כמו שעומד בבית המקדש, אבל יעקב אבינו בחינה אחרת היתה לו שאמר קריאת שמע, והוא בשבתך בביתך וכו' ובלכתך וכו' בחינת כל מקום אשר אזכיר את שמי, מדרגה יותר גבוהה, כי היא מדרגה עצמית של האדם של ושכנתי בתוכם [ואפשר הוא מה שבכו יוסף ובנימין, שהיו תלויים בביהמ"ק וידעו שיחרב, משא"כ יעקב לא הוצרך לזה].

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך וגו'. (מו. ל.), יש סמוכין לומר כי מצב הנפש בעוה"ב כבעת פרידתה מעוה"ז, וכמו שאמרו ז"ל מי שפניו צהובות סימן טוב, וכמו שדרשו עה"פ ותשחק ליום אחרון, ואיתא שמראים לאדם שכרו בעוה"ב, ואפשר מהאי טעמא שתהיה פרידתו מתוך שמחה, והוא ענין שרצה הקב"ה להראות למשה נקמת מדין בטרם מותו, והוא שנאמר ויוסף ישית ידיו על עיניך, וע"כ יעקב דאג כל הימים על זה שלא ימות בצער, ולכן בשארה את יוסף וחזר לו רוה"ק אמר אמותה הפעם.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"ב)

פניני הפרשה:

ויאמר יוסף אל העם הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה. (מו. כג.), כתב באור החיים הק': "...ויש להעיר בדבר אחר שקנה אותם מה צורך לקניית אדמתם הלא מה שקנה עבד קנה רבו, ואולי כי לצד שלא היה קניינם כקנין עבדים אלא לפרט זה לעבוד את האדמה וגו' ולתת חמישית לפרעה אין זה אלא כקנין שכיר שלא קנה קניינו ולזה הוצרך לקנות האדמה וקנה אותה בקנין גמור כמו שגילה הכתוב באומרו ויקן יוסף את כל אדמת מצרים וגו' כי מכרו מצרים איש שדהו כו' והגם שאמר הן קניתי אתכם פירוש כקנין שכיר לדבר המוזכר בדברי יוסף הא לכם זרע וגו'. וטעמו של יוסף כי מה יועיל באדמה אם אין עובד לזה נתחכם לקנותם לחייבם על העבודה" עכ"ל והעירו הלומדים שדבריו הק' צ"ב מסוגיא דגיטין דף לח. דמעכו"ם לעכו"ם ליכא קנין הגוף, והרי מה שקנה עבד כו' לא אמרינן אלא בקנין הגוף כמבואר בראשונים בסוגיא דגיטין שם, ואף את"ל דליוסף היה לו דין ישראל, מ"מ הרי לכאן לא קנאם לעצמו אלא לצורך המלכות. וצ"ע. והסכים לזה הגאון הגדול רבי אברהם גורביץ שליט"א (ראש ישיבת גייטסהעד יצ"ו).

(מפי השמועה)

* * *

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "ללמוד וללמד"

[מתוך ספר בית אב שיחות – נאמר בשנת תשמ"ט לפ"ק]

פירש הימנו אני מאמין לכם וכו' ללמדך שבכל מקום שהיה יעקב יושב היה עוסק בתורה כשם שעשו אבותיו ועד עכשיו לא נתנה תורה וכו' ומהיכן למד אברהם את התורה נעשו שתי כליותיו כשתי כדים של מים והיו נובעות תורה וכו' אמר לו הקב"ה אתה למדת בניך תורה בעולם הזה אבל בעולם הבא אני בכבודי מלמד לכם את התורה שנאמר וכל בניך למודי ה', ע"כ.

במדרש (צה, ג): "ואת יהודה שלח לפניו להורות כו' וחד אמר להתקין לו בית וועד שיהא מורה בו דברי תורה ושיהיו השבטים לומדים בו תדע לך שכן הוא כיון שהלך לו יוסף מאצלו היה יודע באיזה פרק פירש ממנו שהיה משנה אותו [ופי' במתנות כהונה כלומר לומד עמו כמש"כ ושנתם לבניך] כיון שבאו אחי יוסף אצלו ואמרו לו עוד יוסף חי ויפג לבו נזכר באיזה פרק פירש ממנו ואמר בלבו יודע אני שבפרק עגלה ערופה פירש ממני יוסף, אמר להם אם אתם יודעים באיזה פרק

וצריך לבאר המדרש מה שאמר ועד עכשיו לא נתנה תורה וכו' מה רוצה להשמיענו בזה, וגם מה נתן סימן בזה שהאחים צריכים לדעת מה למד עם יוסף בעת פרידתו, והאיך ידעו זה, והנראה כי יסודות גדולים נאמרו כאן בגדר לימוד התורה ומהותה.

דזה מבואר דיעקב היה בטוח בזה שיוסף מוכרח לזכור מה שלמד עמו יעקב לפני כ"ב שנה, דאחרת איננו יוסף בנו, ולא עוד אלא שהיה בטוח שאם נפגש עם אחיו סיפר להם, וכ"כ למה, מפני שגדר ת"ת מחייב כך, דהדבר ידוע כי דבר שעושה רושם על האדם ממאורעות חיו אינו מש מזכרונו, משא"כ דברים שהיו טפלים אצלו בשעתם לא עשו עליו רושם להיות נקבע בלבו להזכר, וגדר עסק התורה הוא שיהיה עיקר אצל אדם, וכל חידוש ששומע יהיו אצלו מציאת חיים חדשים ממש, ואיך ישכחם, ולא עוד אלא להיות מלמד תורה הוא מגוף מצות ת"ת, וכמו שהוכחתי כבר מלשון הרמב"ם בספר המצוות (עשין יא) וז"ל: "היא שצונו ללמוד תורה וללמדה וזהו הנקרא תלמוד תורה והוא אמרו ושננתם לבניך וכתוב ספרי לבניך אלו התלמידים" ושיהא דברי תורה שנונים שאם ישאלך אדם וכו'. זוהי מצות ת"ת, ומבואר בזה שלהיות מלמד תורה אינו דבר נוסף, אלא שזה שייך לגוף מצות ת"ת אשר בלעדי זה לא נתקיימה מצות ת"ת, והוא שאנו מתפללים להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות וכו', הרי כמו שבלי הבנה והשכלה או בלי לשמור ולעשות אין כאן ת"ת, כמו כן בלי ללמד אין כאן ת"ת.

ואמנם הסברא כך מחייבת, כי טבע האדם להגיד לחבירו חדשות ששמע ועשו עליו רושם, כל אדם בבואו לביתו יש לו תשוקה לספר חדשות, וזה שידע יעקב בבניו, ובבנו יוסף שחדושי תורה ששמע יוסף ודאי הם אצלו בשעה ששמעם מציאת החיים וזכרם אחר כ"ב שנה, ולא עוד אלא שמיד שרואה אחיו, אחרי כל מה שעבר עליו ועליהם ראשית דבר יספר להם ד"ת ששמע מאביו ולא הספיק אז בעת שמצא אותם בשדה להגיד להם, בודאי עכשיו יאמר להם, כי כן הוא מציאות ת"ת כמו שא"ל יוסף אל תרגזו בעיון התורה כדאיתא בגמרא תענית (דף י:), ועם כל המאורעות שראו עיניהם במצאם את יוסף העיקר אצלם הד"ת ששמעו והזהירם יוסף שלא לאחר עי"ז לחזור לביתם.

ודייקא זה שדייקו במדרש שבכל מקום שהלך יעקב ואבותיו עסקו בתורה, בבחינה זו הוא עסק התורה,

וע"כ אי אפשר לומר שבענין העגלות וזכירת פרשה זו יש איזה דבר מסוים, דהרי כן דייק המדרש מזה ללמדך שבכל מקום שישב יעקב עסק בתורה, רק מפני עסק התורה בלבד אמר יעקב סימן זה שיזכור ויספר פרשת עגלה ערופה, והוא נפלא.

וזה שנאמר במדרש כאשר עשו אבותיו, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות עבודה זרה (פ"א ה"ג) וז"ל: "והתחיל לעמד ולקרא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבד כו' וכיון שהיו העם מתקבצין אליו ושואלין לו על דבריו היה מודיע לכל אחד ואחד כפי דעתו כו' והודיעו ליצחק בנו וישב יצחק מלמד ומזהיר ויצחק הודיע ליעקב ומנהו ללמד" וכו'. ועי' ברמב"ם בהקדמה לספרו באריכות שקיום התורה ע"י ראשי הישיבה והמלמדים.

ונבין בזה מש"א שע"ע לא ניתנה תורה, כי מהו גדר מצוות ת"ת, היינו לא די שילמד מפני שכן הוא מצוה ללמוד, שאין זו עדיין החפצא של ת"ת, אלא ת"ת לשמה הוא שילמוד מפני צמאונו לדעת התורה, זה נקרא תורה לשמה, וכמש"כ בחתם סופר (דרשות עמ' שטז): **ובנפש החיים** (שער ד פרק ג - ד) **בביאור הגמרא נדרים** (דף סב.) בגדר לשמה של תורה. דאמנם הוא מ"ע וצריך לקיים ולכוון מ"ע של תורה, אבל אין זה עדיין החפצא של תורה עד שילמד לשמה ושיהיה ד"ת ערבים עליו כמו שמברכים והערב נא, וכמו שהאריך בזה בהקדמה לסה"ק אגלי טל שזהו מציאות לימוד התורה, והיינו כי הם חיינו, שהרגיש כי התורה עצמות החיים שלו, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות רוצח (פ"ז ה"א) כי חיי חכמים בלי תורה כמיתה חשובים. ולא רק עצם הלימוד אלא הלימוד בחבריא ועם תלמידים, וכמש"כ שם ע"פ הגמרא מכות (דף י.) הרב שגלה מגלין תלמידיו עמו ותלמיד שגלה וכו', כי ה'ללמד' הוא עצם ת"ת מצד מציאות החיים של האדם.

ונראה שזה שאמור במדרש עד עכשיו לא ניתנה תורה, דעדיין לא היה מ"ע של ת"ת, ומה שלמדו יעקב ואבותיו ושבטי קה זה היה רק בחינת כליותיו יועצות כדאיתא במדרש, וידוע כי עצת כליות הוא העצה שאדם מבין מעצמו ומרגיש בעצמו שזהו צורך החיים שלו, כי כל הנהגת האדם בד"א הוא ע"פ מוסר כליות שלו המייעצים לעשות כן, ולמדנו המדרש שגוף מציאת חפצא דת"ת לא נשתנה מלפני מתן תורה לאחר מתן תורה כי זוהי חפצא דת"ת כי הם חיינו, אלא שבשעת מתן תורה נתוסף מ"ע ע"ז החפצא של ת"ת.

ע"ז, ומבואר הטעם בראשונים כיון שמפלפלין ביניהם וכ"א לומד ושומע מחבירו כל היום, ומחלוקת הראשונים אם יש להם דין רבו מובהק, או רק רבו שאינו מובהק והחידוש שאפילו שוים או קטן הימנו כיון שלומד ממנו כל היום נחשב כרבו, מבואר בזה שבפלפול חבירים כראוי נחשב כ"א כרבו של חבירו ומקיים בזה חלק מלמד תורה ממש.

[וזוכר אני ימי קדם, שתלמידי הישיבה פלפלו ביניהם גם בביני סדרים ושעות פנאי, ועיקר השמחה והרצון להגיד אחד לחבירו קושיא או חידוש או סברא, וזה כל החיות וכמה יש להצטער שבזמנים אלה נחלש הדבר, שלפני כמה שנים אם נפגשתי עם בן תורה היה מדבר חידוש תורה והיום מספר רק דברים בטלים, ומכנים אותם דברי תורה רח"ל, והלואי שיתחזקו בזה כימי קדם כי זה עיקר ת"ת כאמור, וסיבת הרפיון הוא מפני שת"ת אינה החיות כמקודם].

סוף דבר הלימודים היוצאים ממאמר זה:

[א] כי עיקר החפצא דת"ת להרגיש כי התורה הוא עצם מציאות החיים, ואי אפשר בלתי זה ורק כך מקיימים החיוב ת"ת.

[ב] כי מי שמרגיש כן ממילא מרגיש הדחיפה לפלפול חברים וללמד תורה לאחרים, ולהיות מלמד תורה היא עצמות ענין ת"ת וקיום מצותה.

[ג] כי מה שמפלפל עם חבירו ומלמדו בקושיותיו והערותיו זה נכנס בגדר מלמד תורה.

והמשך המדרש הוא שכדי שאפשר להגיע לודאות כזו שאי אפשר לשכוח לימודו, ושאי אפשר שיפגוש אחיו ולא יספר להם חידושי תורה אשר מזה נלמד מה היא עסק התורה וגדרה, שבכל מקום שיושב יעסוק בתורה, זה אפשר רק אם התורה אצלו מציאות החיים כמבואר דהיינו ללמוד וללמד שירצה לדעת עוד ועוד תורה, וכמו שהמשילו חז"ל (בראשית רבה צז, ג) לדג שאע"פ שהוא במים אם יתננו לו טיפת מים יוציא ראשו לקבל המים, כי כן הוא מציאות החיים.

ומה נפלא הגמרא בסוכה (דף מט:): "מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה של חסד איכא דאמרי תורה ללמדה זו היא תורה של חסד שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד" ע"כ, ואמנם מבואר להנ"ל, דהרי תורת חסד זוהי עצמות התורה שמכונה תורת חסד ומקשינן האיך שייך אינה של חסד ומסקינן ששלמות התורה הוא ללמד, ובהעדר ללמד חסד בעצמות שלמות ת"ת והא בהא תלי אם זו תורה לשמה או לא. כי תורה לשמה הוא שהתורה מציאות החיים וכמשנ"ת.

ובזה גופא תלוי הסימן תורה ללמד כי אם התורה היא מציאות החיים אצל האדם וחידושיה הם חידושי חיים בהכרח נמצא מלמדה ומגידה לאחרים כטבעו של אדם, וזה חפצא של תורה.

וגדר 'מלמדה' אינו דווקא מי שממונה ללמוד עם תלמידים אשר זה לא שייך אצל כל אחד ואחד, אלא הדבר מבואר בסוף פ"ב דבבא מציעא דאמרינן שם (דף לג.) דת"ח שבבבל עומדים זה לפני זה ומקרעים זה

בשורה משמחת

בימים הקרובים נשלח בס"ד לכל מנויי הגליון שיחי' את מאמרו ההוד

דברי חיזוק שנשא רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א ביום

המסוגל 'זאת חנוכה' העעל"ט [כתבים והקלטה]

אלו שאינם מן המנויים, יכולים לקבלו בפנייה בבקשה למייל המערכת

לקבלת הגליון שבועי יש לפנות ל: gilyonhoromoh@gmail.com